

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ

Гаврилова К.Ю.

*кандидат юридичний наук, доцент,
заступник начальника Головного управління
Державної служби України з надзвичайних ситуацій
у Херсонській області*

НОРМА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА – ПОРУШЕННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ ЗАКОНОДАВСТВОМ ВИМОГ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Норма права – це соціально обумовлене, спрямоване на регулювання суспільних відносин обов'язкове для виконання правило поведінки, яке схвалюється або встановлюється державою і у своїй реалізації забезпечується рівнем свідомості виконавців, організаційною та виховною роботою і можливістю застосування державного примусу в разі порушення його вимог [1].

Загальнообов'язковість правової норми та її формальний аспект забезпечуються шляхом її викладу в тексті юридичного документа [2].

У сучасній правовій теорії існують різноманітні уявлення про структуру правової норми. Більшість вчених, відстоюють обов'язкову трьохелементну структуру норми. З цієї точки зору в будь-якій нормі логічно необхідною є наявність як гіпотези, так і диспозиції із санкцією. Однак цей підхід характеризує норму з точки зору ідеальної моделі і не підтверджується аналізом структури законодавства.

Інша група вчених вважає, що правова норма є двоелементним утворенням. Наявність цих елементів ставиться у залежність від функціонального призначення норми.

На думку професора С. Алексєєва, ми повинні розрізняти структуру логічної норми, яка має три елементи, і припису, який вміщує два і навіть один елемент.

Кримінальне право структурно поділяється на Загальну й Особливу частини. Загальна частина об'єднує норми, що визначають завдання, принципи й основні інститути кримінального права. Особлива частина кримінального права конкретизує обсяг і зміст кримінальної відповідальності щодо кожного складу злочину.

Загальна і Особлива частини Кримінального кодексу України (далі за текстом – КК) пов'язані між собою й утворюють нерозривну системну нормативну єдність. Значення цієї єдності найбільш помітно при

застосуванні окремих статей КК. Не можна застосувати жодну норму, що міститься в Особливій частині КК, не звернувшись при цьому до Загальної частини [3, с. 40].

В Особливій частині КК в окремих частинах її статей встановлюється, за загальним правилом, відповідальність за один і той самий злочин за наявності особливостей, що відображають тяжкість діяння, ознаки суб'єкта, потерпілого, інші обставини, які впливають на міру покарання. У ч. 1 ст. 270 КК «Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки» визначено відповідальність за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, якщо воно спричинило виникнення пожежі, сформульовано характерні ознаки цього злочину, частина 2 вказує на обставини, встановлення яких посилює (обтяжує) кримінальну відповідальність за цей злочин.

Окремі статті КК мають примітки, в яких роз'яснюються поняття і терміни, застосовані в цій або деяких інших статтях. У примітці до ст. 270 КК сформульовано розмір майнової шкоди у великих розмірах та особливо великих розмірах.

Примітка статті визначає, що майнова шкода вважається заподіяною у великих розмірах, якщо прямі збитки становлять суму, яка в триста і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а в особливо великих розмірах – якщо прямі збитки становлять суму, яка в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Згідно пункту 5 Розділу XX Перехідних положень Податкового кодексу України: якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень, крім норм адміністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації адміністративних або кримінальних правопорушень, для яких сума неоподаткованого мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної Кодексом для відповідного року. Пп.169.1.1. п. 169.1. статті 169 Кодексу передбачає, що до переліку податкових соціальних пільг у розмірі, що дорівнює 50 відсоткам розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, – для будь-якого платника податку [4].

Статтею 7 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік», встановлюється прожитковий мінімум на працездатну особу з 1 січня 2017 року – 1600 гривень [5].

При посиланнях на неоподатковуваний мінімум доходів громадян в нормах кримінального законодавства у частині кваліфікації злочинів, для яких сума неоподаткованого мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги – з 01.01.2017 р. – 800 грн.

Отже, штрафи, визначені Кримінальним кодексом України за вчинення злочинів розраховуються виходячи із розміру

неоподаткованого мінімуму доходів громадян у сумі 17 гривень, а при здійсненні кваліфікації діяння згідно положень, наведених у примітці до статті 270 КК, необхідно щорічно на підставі Податкового кодексу України визначати розмір майнової шкоди.

У зв'язку з тим, що абсолютна більшість норм Особливої частини КК встановлює кримінальну відповідальність за окремі види злочинів, їх структура відрізняється однорідністю складових елементів; у них чітко визначені диспозиція і санкція.

Диспозиція – це частина норми Особливої частини, в якій визначається злочинне діяння. За технікою побудови і способом опису ознак конкретного виду злочину в чинному кримінальному законодавстві України розрізняють диспозиції чотирьох видів: просту, описову, бланкетну та відсилочну.

Проста диспозиція називає злочинне діяння без розкриття його ознак.

Описова диспозиція вказує на найбільш характерні ознаки діяння.

Бланкетною є диспозиція, яка, не називаючи конкретних ознак злочину або називаючи тільки частину із них, відсилає для встановлення змісту ознак учиненого діяння до інших нормативних актів, які не є законами про кримінальну відповідальність (інших законів, інструкцій, статутів, положень, стандартів, правил, тощо). Бланкетною є диспозиція норми ст. 270 КК.

Отже, бланкетна диспозиція використовується тоді, коли треба встановити кримінальну відповідальність за порушення правил, що містять різноманітні приписи, вимоги, заборони, які описано та детально розкрито в інших нормативно-правових актах і технічних нормах.

Закон України «Про пожежну безпеку», який діяв з 1993 року втратив чинність 2013 році, у зв'язку із прийняттям Кодексу цивільного захисту, який на даний час регулює основні відносини в сфері пожежної безпеки, гл. 13 «Забезпечення пожежної безпеки». Вимоги законодавства про пожежну безпеку закріплюються у великій кількості нормативно-правових актів, тому Державною службою України з надзвичайних ситуацій створений Державний реєстр нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки, де станом на 01.09.2016 рік внесено 232 документа (законів та підзаконних нормативно-правових актів).

Відсилочна диспозиція відсилає до юридичної норми або її окремого припису, що містяться в іншій статті або іншій частині цієї ж статті КК, де йдеться про відповідний злочин або описано його ознаки.

У КК зустрічаються юридичні норми, диспозиції яких мають змішаний (комбінований) характер.

У разі порушення диспозиції правової норми вступає в дію передбачена даною нормою санкція.

Санкція – це частина норми Особливої частини КК, в якій зазначено вид і розмір покарання за злочин, визначений у її диспозиції. Для

призначення основних покарань використовуються відносно визначені та альтернативні санкції.

Відносно визначеною є санкція, яка вказує на один вид покарання і визначає його нижчу та вищу межі.

Альтернативною є санкція, в якій міститься вказівка на два або декілька видів основних покарань, з яких суд вибирає лише одне. У КК значна частина санкцій є альтернативними. Санкція ст. 270 КК, надає суду можливість призначити один із таких видів покарання: штраф від п'ятдесяти до ста двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років.

Список використаних джерел:

1. Цвік М. В. Загальна теорія держави та права / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко. - Харків. – 2009 р.
2. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права Академічний курс Підручник Київ Юрінком Інтер 2006.
3. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2010.
4. Податковий кодекс України / Відомості Верховної Ради України від 08.04.2011 – 2011 р., № 13 / № 13-14, № 15-16, № 17 / стор. 556 – (Бібліотека офіційних видань).
5. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» / Офіційний вісник України від 30.12.2016 – 2016 р., № 101, стор. 19 – (Бібліотека офіційних видань).
6. Кримінальний кодекс України / Офіційний вісник України від 08.06.2001 – 2001 р., № 21 – (Бібліотека офіційних видань).

Дзігора М.С.

студентка,

Національна академія внутрішніх справ

ЛАТЕНТНА ЗЛОЧИННІСТЬ: ЯК ПЕРЕШКОДА НА ШЛЯХУ ДО ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

На мою думку, латентна злочинність є однією із проблем, яка виникає серед усіх держав і правоохоронних органів. Така злочинність є дуже проблематичною і тяжкою для її виявлення правоохоронними органами.

Латентна злочинність – це злочинність відомості про яку не відображенні в офіційній звітності. При позначенні цього явища в численних дослідженнях застосовуються такі вирази, як «темний бік злочинності» («dark side of crime»), «злочини, про які не було повідомлено поліції» («not-reported crimes»), «темне число», «темна